

BİYOKİMYA EĞİTİMİNİN BAZI DIŞ ÜLKELERDEKİ VE BİZDEKİ DURUMLARI İLE TAVSİYELERİMİZ (x).

Dr. M. Münip YEĞİN (xx)

GİRİŞ:

Sözlerime başlamadan önce, memleketimizde bu günkü biyokimyacı kadroyu yetiştirmiş olan, araştırmacı insan tipini aramasını bilen ve müsbet ilme tam bir olgunlukla inanmış bulunan pek muhterem hocalarımıza minnettarlıklarımı, kendi adıma arz etmekteyim. Keza ilk defa bir Biyokimya Derneği kurulmasını kararlaştırıp bunun faaliyete geçirilmesinde öncülük eden kıymetli meslekdaşlarıma ve bu I. Biyokimya kongresi ile böyle bir panel'i gerçekleştiren sayın Yönetim Kurulu Üyeleri ve Sekreteryaya en içten teşekkürlerimi sunmak ve onları huzurlarınızda kutlamak istiyorum.

Şüphe yok ki, hemen bütün dünyada her meslek kuruluşunun günden güne daha iyiye dönük bir çok mes'eleleri vardır. Biz burada kendi sorunlarımızı dile getirirken, onların bazı örneklerle açıklanmaları daha faydalı olacaktır. O sebeple evvelâ biyokimyanın kısmen yurtdışındaki durumuna değineceğim.

A- Biyokimya tedrisatının bazı Dış Ülkelerdeki durumu:

1- Amerikada biyokimyanın tamamen müstakil bir tedrisat olduğunu, bu maksatla Biyokimya Fakültelerinin kurulmuş ve mezun vermekte bulunduğunu öğreniyoruz.

2- Almanya Tıp Fakültelerindeki biyokimya eğitiminin iki ayrı kürsü olarak çalışmakta olduğunu gördük. Örneğin Saar Üniversitesinin Homburg Tıp Fakültesinde Tıbbi Biyokimya alanını "Physiologische Chemie" Kürsüsü ve Klinik Biyokimya sahasını da "Klinische Chemie" kürsüsü adında iki ayrı kürsü yürütmekte olup Üniversitenin Saarbrücken Şehrindeki Kimya Fakültesi içinde ayrıca bir Biyokimya Enstitüsü mevcuttur. Burada moleküler Biyokimya öğretilmektedir.

(x) 11-13 Kasım 1976 I. Ulusal Biyokimya Kongresi panelinde beyan olunmuştur.

(xx) Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyokimya Kürsüsü Profesörü, Erzurum.

3- Bu gibi ilimde ve teknikte gelişmiş bulunan ülkelerin hepsinde, biyokimya alanı, çeşitli meslek mensuplarının müşterek çalıştıkları kompleks bir ilim dalıdır. Bu beraberlikte Kimyagerler, Fizikçiler, Tabipler, Veteriner Hekimler, Diş Hekimleri, Biologlar, Eczacılar, Matematikçiler, Ziraatçılar ve hatta sanayiciler'den bahsedebiliriz.

Biyokimya, Hayâti Kimya demek olduğuna göre, Hayatın sırrını kendi içinde saklayan Hücre nerede varsa, orada mutlaka Biyokimya vardır. O halde Temel Biyokimyanın esas subje'si canlı hücredir. Dolayısıyla biyokimyanın temeli hakikatte moleküler ve atomik yapı üzerinde oturmaktadır. Günümüzde "Hayat ve canlılık" mefhumu henüz izah edilememiş olduğundan, modern biyokimyacılar önce bu sırrı çözmek sevdası içinde bulunuyorlar. Keza dış ülkelerdeki çeşitli araştırma grupları da "Hafıza biyokimyası, akıl biyokimyası, düşünce biyokimyası" gibi konuları ele almış durumdadırlar.

B- Memleketimizdeki Biyokimya Tedrisatı:

1- Minnetle anmaktayız ki, memleketimizde Biyokimya Eğitimi önce Tıp Fakülteleri bünyesinde doğmuş ve oldukça gelişmiştir. Tıp Fakültelerinin yüklü klinik vazifeleri yanında Biyokimyanın sahası, ağırlığını Almanlarda "Klinik Kimya" bizde ise "Klinik Biyokimya" adı verilen, rutin laboratuvar çalışmalarına tahsis etmek durumunda kalmıştır.

Bu sebeple son senelere kadar hücre ve moleküler seviyedeki ana biyokimya ile uğraşılmamış, Genel Biyokimya derslerimizde diğer milletlerin yaptıkları araştırma sonuçlarından bahsetmekle yetinilmiştir.

2- Bugünkü Biyokimya kürsülerimizde (muhtemelen Hacettepe ve Ortadoğu gibi bazı üniversitelerimiz hariç) henüz klinik Kimya ile Genel Biyokimyanın aralarındaki büyük fark tebaruz ettirilmemiştir.

3- Yine bazı fakültelerimiz hariç, Biyokimya alanında çalışanların mesleki kompozisyonları belirlenmemiş, çağdaş üniversitelerdeki tatbikata ayak uydurulmamış ve dolayısıyla Biyokimyacılar kadrosu, verimli ve emniyetli bir çalışma beraberliğine ulaşamamıştır.

4- Bu sebeple istisnai fakültelerimiz dışında kalan genel duruma göre, memleketimizdeki Biyokimya tedrisatının maalesef çağdaş düzeyde olmadığını dile getirmek zorundayız.

5- Son yıllarda Ortadoğu Teknik Üniversitesinden başka Çeşitli Fen Fakültelerimizin Kimya Kürsülerinde Biyokimya Bölümlerinin açılmakta olduğunu duymak, memnuniyetimizi muciptir.

C- Memleketimizde Biyokimyanın gelişmesi için bazı tavsiyelerimiz:

1- Biyokimya tedrisatının memleket çapında ünit bir hüviyete kavuşturulması uygun olacaktır. Bu maksatla derneğimiz her altı ayda bir mümkün olan geniş

kadroyla toplanarak öğrenci ve asistan Eğitiminde eşdeğerlik sağlamanın yollarını plânlamalı ve ilgili makamlara tekliflerde bulunmalıdır.

2- Modern Biyokimyanın, bütün biyokimya kürsü ve müesseselerinde icabettiği ileri derecede öğretilmesi için tedbirler ve işbirliği düşünülmelidir.

3- Birinci maddede yazılı hususlar için Türkiye çapında bir "Biyokimya Eğitim Yönetmeliği" hazırlanıp yürürlüğe konulmasına çalışmalıdır.

4- Bütün Tıp, Veteriner, Diş Hekimliği ve Eczacılık Fakültelerinin Biyokimya Kürsülerinde Klinik Biyokimyadan ayrı birer "araştırma grubu" teşkil olunup araştırma faaliyetlerinde konulara göre ihtisaslaşma temin edilmelidir.

5- Kadrosu ve yeterli öğretim elemanı bulunan Üniversitelerimizde doktora programlarının teorik tedrisatı merkezi olarak yürütülmeli, diğer Fakülte veya müesseselerin asistanları bu merkezde belirli sürelerle müşterek program takip etmelidirler.

6- Bundan önceki maddelerde kayıtlı hususların yürütülmesi maksadıyla her fakülte veya ilgili müessesemizde geniş imkânlı laboratuvarlar hazırlamak çok pahalıya malolduğundan, TÜBİTAK'a bağlı merkezi bir BİYOKİMYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ kurulmalı, buraya yurtdışından (Türk veya Ecnebi) biyokimyacılar davet edilmeli ve dünya çapında araştırmalara başlanmalıdır. Bu enstitü aynı zamanda diğer müesseselerdeki asistanların bilgi ve görgülerini artırma yeri olabileceği gibi, yurtdışından ithali gereken ve nadiren kullanılan reaktiflerin, merkezi alım teşkilâtı ve imalât ve sentez müessesesi vazifesini de görebilir.

7- Biyokimya Derneği tarafından Dernek üyelerimizin isim ve adresleri beynelmül Biyokimya Derneklerine ve ilgili kuruluşlara bildirilmeli ve onlarla ilmi münasebetler kurulmalıdır.

8- Tavsiye ettiğimiz merkezi Biyokimya Araştırma Enstitüsünde bir "Kitap ve Tercüme Bölümü" kurulmalı; bu bölüm dünya matbuatında yayınlanmış biyokimya ile ilgili kitap haberlerini üyelere vakit geçirmeden ulaştırmalı ve icabedenlerin tercüme edilerek bastırılmasını temine çalışmalıdır.

9- İleride bir Biyokimya Fakültesi açabilmek için şimdiden girişimlerde bulunulmalıdır. Kurulması tavsiye olunan Biyokimya Araştırma Enstitüsü, bu Fakültenin nüvesini teşkil edebilir.

10- Derneğimiz tarafından "Doktora ve Araştırma Komisyonu" ile "Sanayi Komisyonu" adında iki grubun daha faaliyete geçirilmesi uygun olur. Memleketimizde bu güne kadar Biyokimya sahasında yapılmış doktora, ihtisas tezi ve araştırmaların hiç olmazsa isim olarak bir araya getirilmesi lüzumludur. Keza biyokimyanın sanayi ile ilgili konularını incelemek, memleket iktisadiyatı için ayrı bir hizmet teşkil edecektir.

Sözlerime son verirken bilvesile hepinize saygılar sunar başarılarınızın devamını dilerim.

ÖZET

Biyokimya Eğitiminin memleketimizdeki durumu incelendi. Batı Almanya ve Birleşik Amerika Devletleri gibi dış ülkelerdeki Biyokimya tedrisatı hakkında misaller verildi. Türkiyedeki Biyokimya Eğitiminin daha ileri bir seviyeye çıkarılabilme çarelerinden bahsolundu. Bu arada bir de merkezi Biyokimya Araştırma Enstitüsü kurulması tavsiye olundu.

DIE STUDIUM VON BIOCHEMIE IN DER TÜRKEI UND DIE VERGLEICHUNG EINIGE AUSLAENDISCHE STATUS MIT UNSERER EMPFEHLUNGEN

ZUSAMMENFASSUNG

Die Studium von Biochemie in unserem Land wurde erörternt. Zudem vom Deutschland und vom Vereingte Staten von Amerika wurden einige Beispiel gegeben. Zum bessernd umgestalten wurden einige Empfehlungen dargestellt; besonders ein ZENTRAL LABORATORIUM FÜR BIOCHEMIE empfohlen.